

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4056/2020
04.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац, Драгане Маринковић, Бранка Станића и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Маринела Љубић Тодоран, адвокат из ..., против тужене Војвођанске банке АД Нови Сад, коју заступа Марко Тршић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговорне одредбе и исплате, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2229/19 од 12.05.2020. године, у седници одржаној 04.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2229/19 од 12.05.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 2229/19 од 12.05.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Панчеву П 672/2019 од 18.09.2019. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи накнади трошкове ревизије у износу од 25.900,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправака пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 672/2019 од 18.09.2019. године, утврђено је да су ништаве одредбе члана 5. став 1. тачка 1. уговора о кредиту број .. од 30.11.2017. године закљученог у Панчеву између тужиле и тужене које гласи: „Корисник кредита има обавезу да плати фиксну накнаду за обраду кредитног захтева 22.000,00 динара“. Усваја се тужбени захтев тужиле и обавезује тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати номинални новчани износ од 22.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.11.2017. године до коначне исплате. Обавезује се тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 2229/19 од 12.05.2020. године, жалба тужене је усвојена и преиначена првостепена пресуда, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев у целисти и обавезана тужилца да туженој накнади трошкове парничног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилца је изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права позивајући се на члан 404. ЗПП.

Имајући у виду различиту судску праксу у истој правној ситуацији, Врховни касациони суд налази да су у конкретном случају испуњени услови из члана 404. Закона о парничном поступку да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, па је ради потребе уједначавања судске праксе донео одлуку као у првом ставу изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, између тужиле као корисника кредита и тужене Војвођанске банке закључен је уговор о готовинском кредиту без валутне клаузуле дана 30.11.2017. године којим уговором је тужили као кориснику одобрен кредит у износу од 1.100.000,00 динара са роком отплате од 72 месеца са годишњом номиналном каматном стопом од 8,66% од дана пуштања кредита у коришћење која је променљива, док ефективна каматна стопа износи 9,83%. Уговором је у члану 5. под 5.1. регулисано да корисник кредита има обавезу да плати фиксну накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 22.000,00 динара, а под 5.2. корисник кредита има обавезу да плати трошкове који се односе на две бланко менице у износу од 100,00 динара и за извештај кредитног бироа 246,00 динара, да су саставни делови овог уговора изјава о начину отплате обавеза за који се корисник кредита опредељује обавезни елементи уговора, план отплате кредита и изјава којом корисник кредита потврђује да је упознат и прихвата интерну методологију банке о категоризацији клијента. Прилог – обавезни елементи уговора садржи све елементе уговора као и одредбу под тачком 3. трошкови кредита у којој је наведена висина годишње номиналне каматне стопе 8,66% која је променљива, висина ефективне каматне стопе у висини од 9,83%, накнада за реализацију кредита од 22.000,00 динара и меница 100,00 динара. Накнаду у висини од 22.000,00 динара тужила је платила туженој 30.11.2007. године на дан потписивања уговора и пуштања кредита на коришћење, а иста је обрачуната кроз ефективну каматну стопу. Претходног дана 29.11.2017. године тужила је примила понуду тужене банке у којој су садржани врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, а између осталих и трошкови обраде кредитних захтева у висини 22.000,00 динара, трошкови бланко менице 100,00 динара и извештај кредитног бироа 246,00 динара. Тужена Војвођанска банка у свом пословању примењује опште услове пословања са физичким лицима – грађанима, а којим условима су у члану 34. регулисане накнаде које банка обрачунава и наплаћује за извршене услуге клијентима банке које накнаде и трошкови могу бити фиксни и променљиви и дефинисани су уговором, а чија се висина утврђује на основу тарифе накнада за услуге физичким лицима – грађанима.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиле и утврдио да је ништава одредба члана 5. став 1. тачка 1. уговора о кредиту о плаћању накнаде за обраду кредитног захтева и обавезао тужену да тужили исплати наведени новчани износ.

По оцени другостепеног суда, банка је поступала у складу са Законом о облигационим односима, Законом о заштити корисника финансијских услуга, обавестила је тужилу о свим накнадама и трошковима које терете закључени правни посао, па нема услова за утврђење ништавости ове одредбе у смислу члана 103. ЗОО јер тужена није поступала у супротности са принудним прописом, јавним поретком или добрим обичајима нити је тужила као уговорна страна понашањем тужене била доведена у заблуду у погледу трошкова који прате закључење наведеног уговора.

Становиште другостепеног суда није правилно.

По одредби члана 103. став 1. ЗОО уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила или закон не упућују на нешто друго. На ништавост се по одредби члана 109. ЗОО пази по службеној дужности.

Начело савесности и поштења је опште правило које треба да одреди приступ и понашање банке - даваоца кредита и представља њену законску обавезу засновану на одредби члана 12. ЗОО која обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају принципа поштеног промета. Уговор о кредиту по својој правној природи је посебна врста уговора по приступу. Али, код оваквих уговора слобода преговарања и уговарања није потпуности искључена, пошто су висина кредита, рокови и начин враћања, па и средства обезбеђења резултат преговора и уговарања. Управо због тога кориснику кредита морају бити доступни сви економски ефекти кредитног задуживања. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужиоца и непоштовања основних начела облигационог права из члана 12, 15. и 16. ЗОО исти се морају ценити код одлучивања о захтеву за ништавост уговора.

Тумачењем члана 1065. ЗОО произлази да приликом закључења уговора о кредиту, није искључена могућност банке да обрачунава друге трошкове поводом кредитних услуга. Право банке да обрачунава одређене трошкове поводом закључења уговора о кредиту произлази и из члана 43. Закона о банкама који је важио у време закључења спорног уговора о кредиту, а којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга. Ово право банке је прописано и подзаконским актима и то Одлуком Народне банке Србије о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС број 65/11). Тачком 5. одређено је да понуда банке која се односи на кредите који се одобравају треба да јасно и недвосмислено садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то висину номиналне каматне стопе, износ накнада и трошкова које банка обрачунава клијенту и износ накнаде и трошкова који су познати на дан обрачуна. Понуда банке треба да садржи и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то критеријуме за ревалоризацију и за индексирање кредита, трошкове који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора о кредиту, трошкове процене вредности непокретности покретних ствари, премије осигурања или друге накнаде, трошкове уписа у регистар код надлежних органа, трошкове прибављања извода из земљишних књига, трошкове прибављања уверења, трошкове кредитног бироа и друге трошкове. Тачком 12. наведене одлуке прописано је да је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу који обухвата трошкове кредита и висину ефективне каматне стопе. У тачки 13. је предвиђена обавеза банке да се кориснику кредита уз закључени уговор уручи преглед обавезних елемената уговора на одговарајућем обрасцу који садржи трошкове кредита и висину ефективне каматне стопе.

У овом случају, како је то правилно закључио првостепени суд, тужена није трошкове обраде кредита укључила у ефективну каматну стопу већ их је одредила у фиксном износу од 22.000,00 динара и наплатила их мимо ефективне каматне стопе, иако су ти трошкови обраде кредита били познати приликом њиховог обрачуна, чиме је тужена поступала супротно цитираној одлуци Народне банке Србије. Банка има право да своје кредитне услуге наплаћује кроз каматну стопу као цене за коришћење њених услуга које обухвата само стварне трошкове настале из кредитног односа, па самим тим право и на трошкове накнада банкарских услуга, али се ова наплата врши

под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита и од чега се исти састоје, како корисник кредита не би био доведен у заблуду о којим трошковима је реч, што је и правни став Врховног касационог суда од 22.05.2018. године. С обзиром да није извршена спецификација трошкова, то оваква понуда није имала све елементе како би клијент, овде тужила била потпуно информисана у погледу наведене накнаде, због чега је првостепени суд правилно утврдио да је цитирана одредба уговора ништава. Услед последица ништавости, према члану 104. Закона о облигационим односима, тужени је у обавези да врати тужиоцу оно што је примио по ништавој одредби спорног уговора о кредиту.

На основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

Тужена је обавезана да тужили накнади трошкове ревизијског поступка и то на име састава ревизије 12.000,00 динара, таксе на ревизију 5.560,00 динара и одлуку по ревизији 8.340,00 динара, све одмерено према важећој АТ и ТТ.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић